

ศึกษาวิเคราะห์การบริหารงานคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของพระเทพปริยัติ (สอาด ขนติโก)

AN ANALYTICAL STUDY ON PHRADEBPARIYATI'S ECCLESIASTICAL
ADMINISTRATION FOR PUBLIC ASSISTANCE (SA-AD KHANTIKO)

พระมหาธัมมจารี ปุณณธมโม (จารินทร)

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาพระพุทธศาสนา)

คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์การบริหารงานคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของพระเทพปริยัติ (สอาด ขนติโก)” มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดและหลักการบริหารงานสาธารณูปการของคณะสงฆ์ไทย 2) เพื่อศึกษางานสาธารณูปการของพระเทพปริยัติ (สอาด ขนติโก) 3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์งานด้านสาธารณูปการของพระเทพปริยัติ (สอาด ขนติโก) ซึ่งทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา พบว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ไทย เป็นองค์กรตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ซึ่งตราขึ้นในภาวะที่บ้านเมืองอยู่ในระยะปฏิบัติและอยู่ในระยะกาลที่ได้มีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มาแล้ว 2 ฉบับ ครั้นเมื่อตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ คงได้ทบทวนพระราชบัญญัติ 2 ฉบับเทียบเคียง แล้วยึดเอาโครงสร้างของฉบับที่ 1 เป็นหลักเอาส่วนประกอบขององค์กรของฉบับที่ 2 บางส่วนมาผสม โดยปรับปรุงให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น การบริหารงานสาธารณูปการของพระเทพปริยัติ (สอาด ขนติโก) เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ ท่านได้บริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน คือ การปกครอง การศาสนศึกษา การเผยแผ่ การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์ โดยเฉพาะงานสาธารณูปการทั้งในวัดและนอกวัดในตำแหน่งเจ้าอาวาสและในฐานะผู้บริหารคณะสงฆ์ระดับเจ้าคณะจังหวัด ทำให้งานสาธารณูปการที่ท่านรับผิดชอบประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี ผลจากการศึกษาวิเคราะห์งานด้านสาธารณูปการของพระเทพปริยัติ (สอาด ขนติโก) พบว่า พระเทพปริยัติได้อาศัยปัจจัยภายในคือคุณสมบัติส่วนตัวโดยใช้หลักธรรมในการบริหารงานและปัจจัยภายนอกคือองค์กรคณะสงฆ์ ภาครัฐ และเอกชน ขอความร่วมมือจากคณะสงฆ์ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมด้วยช่วยกัน ทำให้งานสาธารณูปการสัมฤทธิ์ผลในระดับหนึ่ง

คำสำคัญ : การบริหารงาน. สาธารณูปการ

Abstract

The thesis entitled ‘An Analytical Study on Phradebpariyati’s Ecclesiastical Administration for Public Assistance (Sa-ad Khantiko)’ is of three objectives: 1) to

explore the concepts and principles of Thai ecclesiastical administration for public assistance. 2) to investigate on the public assistance of Phradebpariyati (Sa-ad Khantiko) and 3) to analyze the public assistance of Phradebpariyati (Sa-ad Khantiko). Data in this research were analyzed by using the descriptive analysis.

The results revealed that the administration of Thai Buddhist monks is an organization under the Sangha Act. BE 2505. which was enacted in a state in which the country was in the revolutionary period and was in the interim period that there had been two Sangha Acts. This Act has been reviewed from the 2 statutes in order to compare and then adopt the organizational structure of Issue 1 as a basis. incorporating some components of the organization of the 2nd edition to be mixed by improving it to be more appropriate.

Regarding the administration of public assistance of Phradebpariyati (Sa-ad Khantiko). Chiang Mai Ecclesiastical Provincial Governor. he has directed the monastic affairs in 7 areas: government. education. propagation. public facilities. welfare education and public welfare. In particular. public assistance. both in temples and outside temples. in the position of abbot and as an executive of the Ecclesiastical Provincial Governor. he made the work of public assistance responsible for success very well.

When analyzing the work of public assistance of Phradebpariyati (Sa-ad Khantiko). it was found that he relied on his personal qualities and the Buddhist Doctrines for administration. He also relied on external factors i.e. Sangha Organization. government and private sector. He asked for cooperation from Sangha. government and private agencies. together to help him on the public assistance and achieving a certain level.

Keywords: Administration. Public Assistance.

บทนำ

การปกครองคณะสงฆ์ในสมัยพุทธกาลพระพุทธองค์ทรงใช้ระบบการปกครองแบบพ่อปกครองลูกประกอบด้วยสันติวิธีธรรมให้สิทธิเสรีภาพเสมอกันไม่เลือกชนชั้นวรรณะโดยอาศัยการนับอายุพรรษาในการนับระดับชั้นอาวุโสมีพระพุทธเจ้าทรงเป็นประมุขสงฆ์ทรงเป็นประธานในการตัดสินวินิจฉัยวางกรอบแนวการปกครองคณะสงฆ์ให้อยู่ในรูปแบบที่พระพุทธองค์ทรงกำหนดไว้ด้วยหลักพระ

ธรรมวินัย (แสง อุดมศรี. 2530 : 5) ใช้ภาวะผู้นำและพุทธวิธีต่าง ๆ ในการบริหารคณะสงฆ์ทำให้คณะสงฆ์รอดพ้นจากภัยพิบัติต่าง ๆ บรรลุมรรคผลนิพพานนับไม่ถ้วน เมื่อพระพุทธรูปเจ้าปริณิพพานแล้วการบริหารงานคณะสงฆ์เปลี่ยนไปจากเดิมที่มีพระพุทธรูปเจ้าเป็นประมุขมาเป็นการบริหารโดยถือพระธรรมวินัยเป็นประมุขคณะสงฆ์เป็นผู้บริหารโดยก่อนปริณิพพานพระพุทธรูปองค์ได้ตรัสว่า “โย โว อานนท มยา ธมโม จ วินโย จ เทสิโต ปญฺตโต โส โว มมจเยน สตถา” (ที. ม. (บาลี) 10/140/1๗8) แปลว่า ดูกูร อานนท ธรรมที่เราแสดงแล้ว วินัยที่เราบัญญัติแล้ว จะเป็นศาสดาของเธอทั้งหลาย เมื่อเราล่วงไป

ปัจจุบันการบริหารงานคณะสงฆ์ก็ยังยึดหลักที่พระพุทธรูปองค์ทรงประทานไว้อย่างเคร่งครัดคือถือพระธรรมวินัยเป็นใหญ่ แบ่งการบริหารงานคณะสงฆ์ออกเป็น 6 ส่วน เรียกว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ มีมติมหาเถรสมาคมและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎระเบียบ และประกาศต่าง ๆ การปกครองคณะสงฆ์เริ่มต้นด้วยการทำสังคายนาเพื่อรวบรวมพระธรรมวินัยให้เข้าเป็นหมวดหมู่และมีการตรวจสอบเพื่อความถูกต้องตามหลักธรรมวินัยที่พระพุทธรูปองค์ทรงวางไว้เพื่อป้องกันมิให้กระจัดกระจายในภายหลังพุทธกาลไม่นานคณะสงฆ์เริ่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักธรรมวินัยแตกต่างกันไปจนเกิดความแตกแยกในหมู่คณะสงฆ์โดยแบ่งแยกรูปแบบการปกครองออกไปเป็นหลายคณะ หลังจากนั้นอานิสสจากทำสังคายนาครั้งที่ 3 ทำให้ประเทศไทยได้รับพระพุทธศาสนาเผยแผ่ในเมืองไทย เริ่มจากดินแดนอาณาจักรสุวรรณภูมิสู่อาณาจักรกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นถึงปัจจุบัน การปกครองคณะสงฆ์ไทยก็ยังปฏิบัติตามรูปแบบการปกครองของพระพุทธรูปองค์ถือตามพระธรรมวินัยเป็นหลัก ถึงแม้ว่าปัจจุบันนี้คณะสงฆ์จะมีความสัมพันธ์ระหว่างศาสนจักรกับอาณาจักรการพึ่งอำนาจรัฐน่าจะเป็นการสร้าง ความศักดิ์สิทธิ์ให้กับพระธรรมวินัยและ ความบริสุทธิ์แห่งพระศาสนาในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาไปตามนานาอารยประเทศ ถึงกระนั้นก็ตามพระสงฆ์ก็ยังอยู่บนกรอบแห่งพระธรรมวินัยเดียวกันนั่นเอง (พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). 2539 : 6.)

ปัจจุบันการปกครองคณะสงฆ์จึงถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญเพราะถ้ามีระบบปกครองดีศาสนาก็มีความเจริญมั่นคงการปกครองหรือการบริหารที่ด้นนั้นจะต้องมีรูปแบบและวิธีการจัดการหรือมีแนวคิดซึ่งขึ้นอยู่กับงานมอบอำนาจกระจายงานให้ผู้อยู่ฝ่ายบริหารระดับต่าง ๆ รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถของตนและพัฒนาการในด้านต่าง ๆ เพราะการปกครองคณะสงฆ์ปัจจุบันนี้มีอำนาจรัฐและจารีตประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้อง เมื่อมีอธิกรณ์เกิดขึ้นต้องอาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เป็นเกณฑ์จัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ (กรมการศาสนา. 2550 : 1) การปกครองคณะสงฆ์จึงถือว่าเป็นหัวใจหลักในงานบริหารจัดการกิจการของคณะสงฆ์คือด้านการปกครองการศึกษาการศึกษาสงเคราะห์การเผยแผ่สาธารณูปการและสาธารณสงเคราะห์ให้ดำเนินไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎระเบียบมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ มติพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราชหรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตนการระงับอธิกรณ์ การวินิจฉัย การลงนิคหกรรม การวินิจฉัยข้ออุทธรณ์ต่าง ๆ ตลอดถึงการแต่งตั้งถอด

ถอนเจ้าคณะพระสังฆาธิการควบคุมดูแลให้ไปตามข้อวัตรปฏิบัติของจริยาพระสังฆาธิการและสถาบันคณะสงฆ์ไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้ตระหนักถึงความสำคัญในระบบการปกครองคณะสงฆ์ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะปัจจุบันนี้วิทยาการด้านการบริหารและการจัดการก้าวหน้าไปมากคณะสงฆ์ควรจะได้ใช้วิทยาการเหล่านั้นมาช่วยเสริมการบริหารและการปกครองคณะสงฆ์ กิจการคณะสงฆ์บางอย่างอาจอาศัยการบริหารแบบราชการของฝ่ายบ้านเมือง กิจการคณะสงฆ์บางอย่างอาจอาศัยการบริหารที่คล่องตัวแบบภาคเอกชน และกิจการบางอย่างต้องบริหารตามหลักพระธรรมวินัย (พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). 2539 : ๗8)

การปกครองคณะสงฆ์ในยุคปัจจุบัน ย่อมมีการพัฒนาการด้านเทคโนโลยีบูรณาการด้วยหลักพุทธธรรมนำการปกครองไปพร้อมกับความเจริญและมีกฎหมายพระราชบัญญัติข้อบังคับระเบียบต่าง ๆ มาเกื้อกูลพระธรรมวินัย โดยเฉพาะการปกครองคณะสงฆ์มีรูปแบบที่แตกต่างไปจากสมัยก่อนมาก เช่น ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ ด้านสาธารณูปการ มีรูปแบบที่ปฏิบัติชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การปกครองคณะสงฆ์จึงมีส่วนสำคัญยิ่งในการบริหารจัดการให้องค์กรคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลการเป็นนักบริหารที่ดีต้องเป็นผู้รู้เท่าทันสถานการณ์ต่าง ๆ อย่าเป็นผู้ตกข่าวบริหารต้องรวดเร็วและแม่นยำการจะแก้ไขปัญหาใด ๆ นั้น ต้องแก้ไขในขณะนั้นให้ติดตามสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง การปกครองเมื่อมีเรื่องเดือดร้อนต้องดูทันทีแก้ไขทันเหตุการณ์ได้ดีต้องทำขณะนั้นอย่าชะลอจนเรื่องเยียบหายไปโดยไม่สนใจหรือนิ่งเฉย จะทำให้เสียระบบการทำงานเสียระบบการปกครองการบริหารงานต้องมีระบบจัดการระบบให้ดีลำดับเหตุการณ์ให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ต้องชวนช่วยหางานอยู่เสมอการข่าวข้อมูลสื่อสารต้องรวดเร็วทันใจทันเหตุการณ์แล้วต้องรายงานผู้บังคับบัญชาของตนเองเป็นลายลักษณ์อักษร รายงานความคืบหน้าสถานการณ์และการทำเชิงรุกรู้ทันรู้คนรู้ฐานรู้กาลเป็นแมวมองเลือกหาคนดีมีฝีมือมาร่วมทีมเพื่อสนองงานและให้พิจารณาความดีความชอบให้กำลังใจด้วยผลงานที่เขาได้ทำนั้นคือการส่งเสริมคนดีมีฝีมือได้ทำงานการทำงานนั้นอย่าให้กระทบกระทั่งระบบการปกครองในระดับเบื้องต้นหรือระดับสูงขึ้นไป

ดังนั้น งานในคณะสงฆ์ต้องมีความพร้อมในส่วนของวิทยาการด้านการบริหารและการจัดการต้องก้าวหน้าไปมากทันโลกทันเหตุการณ์คณะสงฆ์ควรจะได้ใช้วิทยาการเหล่านั้นมาช่วยเสริมการบริหารและการปกครองคณะสงฆ์เพราะกิจการคณะสงฆ์บางอย่างอาจอาศัยการบริหารแบบราชการของฝ่ายบ้านเมืองกิจการคณะสงฆ์บางอย่างอาจอาศัยการบริหารที่คล่องตัวแบบภาคเอกชนและกิจการบางอย่างต้องบริหารตามหลักพระธรรมวินัยจะเห็นว่ากฎหมายคณะสงฆ์ฉบับปัจจุบันได้ทำให้การบริหารคณะสงฆ์บางอย่างล่าช้าเพราะยึดติดขั้นตอนตามระบอบราชการมากเกินไป ฉะนั้นคณะสงฆ์ควรมีระบบการบริหารและการปกครองของตนเองที่ผสมผสานส่วนดีของระบอบราชการและเอกชนเข้ากับหลักพระธรรมวินัยให้ทันกับเหตุการณ์พัฒนาไปตามยุคสมัย

ผู้วิจัย เล็งเห็นปัญหาของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่จะต้องมีการบูรณาการให้เท่าทันกับสถานการณ์ปัจจุบันนี้ จึงทำให้เกิดความใคร่รู้ว่าการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของพระเทพปริยัติ (สอาด ขนติโก) เช่น การยกฐานะวัดราษฎร์ เป็นวัดพระอารามหลวง การยกวัดร้างให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และการร่วมมือกับองค์กรอื่นเป็นต้น เป็นการศึกษาเพื่อนำเอาผลของการวิจัยไปพัฒนาการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ที่ตืออยู่แล้วก็จะได้พัฒนาให้ดียิ่งขึ้นแนวทางในการบริหารงานยังคาดว่าสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานในองค์กรต่าง ๆ เพื่อให้การบริหารงานในองค์กรนั้น ๆ ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ส่วนที่ต่อยักจะได้ประมวลข้อเสนอแนะให้เกิดแนวทางในการพัฒนาที่ยั่งยืน ๆ ขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและหลักการบริหารงานสาธารณูปการของคณะสงฆ์ไทย
2. เพื่อศึกษางานสาธารณูปการของพระเทพปริยัติ (สอาด ขนติโก)
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์งานด้านสาธารณูปการของพระเทพปริยัติ (สอาด ขนติโก)

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาชีวประวัติผลงานและวิเคราะห์การบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ ด้านการสาธารณูปการและด้านการสาธารณสงเคราะห์ของของพระเทพปริยัติ (สอาด ขนติโก)

ขอบเขตด้านข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

- 1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและงานของพระเทพปริยัติ ทุกเล่มทุกประเภท ทั้งหนังสือ เอกสาร วารสาร นิตยสาร สื่อสิ่งพิมพ์ทุกชนิด และพระไตรปิฎก ทั้งฉบับภาษาไทย ภาษาบาลี และฉบับอรรถกถา เป็นต้น
- 2) ศึกษาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคล ผู้เคยร่วมงาน เคยฟังการเทศน์ การบรรยาย หรือสัมผัสผลงานด้านการเขียนหนังสือของท่าน ทั้งที่เป็นบรรพชิตและคฤหัสถ์ ตลอดถึงสัทธินาหาริกและอันตเวาสิกของท่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษางานวิจัยเชิงเอกสารและเชิงคุณภาพและเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ศึกษาเอกสาร และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

- 1) เอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา
- 2) ข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับผลงานและวิธีการบริหารงานของพระเทพปริยัติ
- 3) เอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ เอกสาร และสิ่งพิมพ์ทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

ใช้แบบสัมภาษณ์เก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยสัมภาษณ์ พระสังฆาธิการและคฤหัสถ์ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการสาธารณูปการของพระเทพปริยัติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการบริหารงาน สาธารณูปการของพระเทพปริยัติ มาทำการวิเคราะห์ และเขียนสรุปเป็นรายงานเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

การบริหารงานคณะสงฆ์ของพระเทพปริยัติ (สอาด ขนติโก)

การบริหารงานคณะสงฆ์ของพระเทพปริยัติ (สอาด ขนติโก) เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ ในการ บริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน สามารถสรุปได้ ดังนี้

ด้านการปกครอง พระเทพปริยัติ เป็นผู้บริหารในการจัดประชุมสัมมนาพระสังฆาธิการ การ ตรวจการคณะสงฆ์ ซึ่งเป็นมติมหาเถรสมาคม และทำการตรวจตราวัดวาอารามอยู่เสมอ นอกจากนี้ ยัง ได้จัดโครงการเพื่อยกระดับความรู้ความสามารถของพระสังฆาธิการให้มีคุณภาพมากขึ้น โดยจัดการ ประชุมพระวินยาธิการ โครงการอบรมสอบความรู้พระอุปัชฌาย์และพระกรรมวาจาจารย์

ด้านการศาสนศึกษา พระเทพปริยัติ เป็นผู้ดำเนินการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม และ แผนกบาลี สำหรับในการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ พระเดชพระคุณสนับสนุนการเรียน การ สอนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและแผนกบาลีทั่วทุกวัดในจังหวัดเชียงใหม่ และได้จัด โครงการ อบรมเสริมความรู้แก่พระนวกะในเขตการปกครองจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้สามารถเรียนรู้หลักธรรมคำ สอนของพระพุทธศาสนาได้มากที่สุดในระยะเวลานี้ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการเป็น พลเมืองที่ดีของประเทศชาติสืบไป หลังจากลาสิกขาแล้ว

ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พระเทพปริยัติ ได้ตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาสำหรับเด็ก นักเรียนใน ระดับประถมศึกษา และทำการเพิ่มทุนการศึกษาอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ยังเป็นประธาน ในการมอบ ทุนการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนอีกด้วย

ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระเทพปริยัติ ได้ตระหนักในหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการ เกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอยู่เสมอ โดยจัดทำหนังสือเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่าง ๆ มากมาย ยังได้เป็นผู้แสดงธรรมและบรรยายธรรมทางสถานีวิทยุอยู่เสมอ แม้แต่ข้าราชการตามหน่วยงานต่าง ๆ

และประชาชนคนธรรมดาทั่วไป ก็ยังได้บรรยายธรรมอบรมอยู่เสมอเช่นกันและยังสนับสนุนการอบรมพระสังฆาธิการ ในระดับเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพระอุปัชฌาย์ที่เข้ารับตำแหน่งใหม่ โดยเน้นให้มีการเข้าอบรมทั้งความรู้ และการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานอย่างสม่ำเสมอ

ด้านการสาธารณูปการ ตั้งแต่พระเทพปริยัติ ได้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดเจ็ดยอด พระอารามหลวง ก็ได้เป็นผู้นำบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานต่าง ๆ ทั้งในเขตสังฆาวาส และเขตพุทธาวาสที่ชำรุดทรุดโทรมให้กลับมามีความโดดเด่นสวยงามอีกครั้งหนึ่ง เป็นที่ชื่นชม และอนุโมทนาของสาธุชนที่ได้พบเห็น อีกทั้งยังตั้งคณะกรรมการควบคุมดูแลการก่อสร้าง และสาธารณูปการ เพื่อให้งานด้านสาธารณูปการนั้นเป็นไปตามแผนงานที่ได้ตั้งไว้ นอกจากนี้ พระเทพปริยัติ ยังได้ให้คำปรึกษาแก่พระสังฆาธิการระดับต่าง ๆ ในการบูรณปฏิสังขรณ์วัดในเขตการปกครองจังหวัดเชียงใหม่อย่างทั่วถึง

ด้านสาธารณสงเคราะห์ พระเทพปริยัติ เป็นผู้นำในการดำเนินกิจการ เพื่อช่วยเหลือ เกื้อกูล ได้แก่ การที่วัดหรือคณะสงฆ์ดำเนินการเองซึ่งกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ เช่น การจัดการหน่วยอบรมประชาชนของชุมชน หรือหน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น รวมถึงให้ใช้สอยพื้นที่วัดบางส่วนให้เป็นการส่งเสริมอาชีพของประชาชน นอกจากนี้ยังช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ได้แก่ การช่วยเหลือสถานที่อันเป็น สาธารณสมบัติ เช่น สร้างถนน ขุดลอกคูคลอง มุ่งเอาเฉพาะการช่วยเหลือสถานที่อันเป็นของสาธารณประโยชน์ ทั้งนี้ยังเป็นผู้บริหารงานในการช่วยเหลือผู้ประสบทุกข์ในปี พ.ศ. 2558 ในจังหวัดลำปาง แพร่ น่าน ทั้งภิกษุสามเณร และประชาชนทั่วไป และยังเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ณ มณฑลพิธีศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ และสถานที่ต่าง ๆ ตลอดถึงการตรวจเยี่ยมการจัดงานวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วิสาขบูชา และอาสาฬหบูชา เป็นต้น

วิเคราะห์งานสาธารณูปการของพระเทพปริยัติ (สอาด ขนติโก)

การบริหารงานคณะสงฆ์ของพระเทพปริยัติ (สอาด ขนติโก) เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งงานสาธารณูปการในส่วนของวัดเจ็ดยอด พระอารามหลวง และในส่วนนอกเหนือจากในวัดและในส่วนที่รับผิดชอบส่วนของอำเภอภักดีพัฒนา แสดงให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากการบริหารงานของท่าน และทำให้เห็นคุณค่าของงานด้านสาธารณูปการในส่วนของคณะสงฆ์ ควรแก่การส่งเสริมและอนุรักษ์เป็นอย่างยิ่ง

1) วิเคราะห์ด้านนโยบายงานสาธารณูปการ

นโยบายงานสาธารณูปการเป็นการจัดการศาสนสมบัติของวัดซึ่งมีเจ้าอาวาสเป็นผู้รับผิดชอบดูแลรักษาให้เป็นไปตามกฎหมาย พระธรรมวินัย หรือมติ มหาเถรสมาคมโดยคำนึงถึงการสร้างสิ่งที่เป็นรักษาสถานที่มีอยู่แล้วไว้ และซ่อมแซมสิ่งที่ชำรุดทรุดโทรมให้คงสภาพไว้เพื่อ ประโยชน์แก่ชุมชน และพระสงฆ์ สำหรับศาสนสมบัติกลาง เช่น ที่ดินและผลประโยชน์ วัดร้าง หรือทรัพย์สินที่มีผู้ยกให้สงฆ์ส่วนกลาง เป็นต้น เป็นหน้าที่ของผู้ปกครองสงฆ์ระดับสูงสุดแล รักษา ส่วนความพร้อมด้านนโยบาย

เป็นการสนับสนุนด้านนโยบายการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ วัดและศาสนสถาน มีการกำหนดแนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม และมีหน่วยงานหรือองค์กรมารองรับอย่างเป็นระบบ

2) วิเคราะห์ด้านแผนงานงานสาธารณูปการ

พระเทพปริยัติ (สอาด ขนติโก) ได้วางแผนงานเกี่ยวกับงานด้านสาธารณูปการไว้ 5 ประการ ทั้งนี้เพื่อให้งานสาธารณูปการเป็นไปตามแผนงาน ดังนี้ การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ เป็นกิจที่ต้องทำด้วยแรงความคิด กล่าวคือ การวางโครงการให้พอเหมาะกับการที่จะดำเนินการ เมื่อดำเนินการต้องใช้แรงงานและทุนทรัพย์และใช้หลักบัญชีควบคุมด้วย

3) วิเคราะห์ด้านโครงการงานสาธารณูปการ

พระเทพปริยัติ (สอาด ขนติโก) ได้จัดทำโครงการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน โดยมีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. มุ่งพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ที่สะอาดเรียบร้อยร่มรื่นเพื่อจิตใจให้ประชาชนได้เข้ามาสู่วัดมากขึ้น
2. มุ่งในการปกครองศาสนบุคคลที่พำนักอาศัยอยู่ภายในวัดให้อยู่กันด้วยความเรียบร้อยและสงบสุข มีการศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยกันอย่างจริงจัง และปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด เพื่อก่อให้เกิดศรัทธาต่อประชาชน
3. มุ่งให้วัดได้จัดกิจกรรมที่จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน ได้แก่ การอบรมสั่งสอนศีลธรรมแก่ประชาชนและช่วยอบรมสั่งสอนศีลธรรมแก่นักเรียนให้มากขึ้น

4) วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ด้านสาธารณูปการ

พระเทพปริยัติ (สอาด ขนติโก) เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ ได้จัดกิจกรรมพัฒนาใน วัดเจ็ดยอด พระอารามหลวง ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบไปด้วยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการพัฒนาในด้านวัตถุ ได้แก่ การจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาต่าง ๆ การมอบเงินให้โรงเรียนเป็นทุนอาหารกลางวัน การมอบทุนการศึกษา การจัดการศึกษาแก่บุคคลทุกวัยทุกระดับ การจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลีและสามัญศึกษา การจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด การจัดสอนหลักสูตรพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ การจัดประกวดสวนมนต์หมู่สัทธมฺม บรยายธรรมะ การจัดอบรมพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาสตามลำดับ นอกจากนั้น ยังพบว่า ท่านได้ให้ความสำคัญในการจัดการด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัยต่อประชาชนในวัดเขตปกครอง การจัดสร้างสวน จัดสร้างถังเก็บน้ำฝนสาธารณประโยชน์ การจัดโครงการอาหารเสริม การจัดโรงทาน การสร้างศาลาการเปรียญสร้างหอระฆัง สร้างกุฏิ สร้างอุโบสถ สร้างกำแพงวัด สร้างถนนรอบวัด ขุดสระน้ำ สร้างหอพระไตรปิฎก สร้างเมรุ การดูแลและสร้างสรรพสภาพแวดล้อม การสร้างสภาพแวดล้อมการปลูกต้นไม้เฉลิมพระเกียรติในหลวง ในวาระต่าง ๆ เช่น วัน

พ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ วันวิสาขบูชา เป็นต้น เพื่อเป็นการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ ชั่วลูกหลานชาวจังหวัดเชียงใหม่

นอกจากนี้ ยังได้จัดสร้างห้องน้ำและสุขา จัดสร้างถังเก็บน้ำฝน จัดโครงการอาหารเสริม ช่วย รักษาผู้ติดยาเสพติด โดยใช้สมุนไพร การพัฒนาการเกษตรกรรม สร้างฝายน้ำล้น อ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก ส่งเสริมให้ทำการเกษตรแบบผสมผสาน ส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกพืชสมุนไพรที่หาได้ง่ายจัดอบรม การขยายพันธุ์พืช จัดแปลงพืชสวนครัวสาธิต การดำรงสร้างสรรคสภาพแวดล้อม การอนุรักษ์ป่าไม้และ รักษาสภาพแวดล้อมปลูกต้นไม้ จัดตั้งวัดเป็นพุทธอุทยาน สร้างห้องสมุดประชาชน สร้างศาลา ประชาคม ขุดสระน้ำ สร้างถนน สร้างกุฏิ สร้างอุโบสถ สร้างหอพระไตรปิฎก สร้างสะพาน ต่อไฟฟ้า เข้าหมู่บ้าน ชุมชน สร้างหอรบขัง ขุดบ่อน้ำ สร้างที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน สร้างศาลาการ เปรียญ สร้างสนามเด็กเล่น สร้างที่พักในวัด ปรับปรุงสถานที่ภายในวัดให้เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม สร้าง เจดีย์และสร้างพระธาตุ สร้างที่ทำการสาธารณสุขมูลฐาน บริจาคเงินซื้อที่ดินขยายเขตที่วัด สร้างศาลา พักศพ ต่อระบบนาประปาให้ชุมชน ต่อเติมอาคารและจัดซื้อโต๊ะเก้าอี้ สร้างกำแพงวัด บริจาคเงินสร้าง ที่ทำการสภาตำบล สร้างห้องสมุดและซื้อหนังสือเข้าห้องสมุดโรงเรียน สนับสนุนการตั้งศูนย์เพาะชำ กล้วยไม้ มอบโต๊ะหมู่บูชาพร้อมอุปกรณ์ให้โรงเรียน สร้างอาคารอเนกประสงค์ และสร้างเมรุ

5) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านสาธารณูปการ

ปัจจัยภายในคือคุณสมบัติส่วนตัวที่ทำให้พระเทพปริยัติบริหารงานสำเร็จ พระเทพปริยัติ (สอาด ขนติโก) ได้บูรณปฏิสังขรณ์อาคารเสนาสนะในวัดต่าง ๆ ให้มีความร่มรื่นรมย์ และชักจูงให้ พุทธศาสนิกชนเข้าวัดในงานก่อสร้างเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ จัดหา ช่วยเหลือทั้งฝ่ายสงฆ์ และฝ่ายคฤหัสถ์ สม่ำเสมอ จัดหา มอบหมาย ขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ และคณะสงฆ์ให้ดำเนินการด้าน เสนาสนะให้มีความพร้อมสะอาดร่มรื่นรมย์ มีแหล่งเรียนรู้มากมาย ช่วยเหลือเกื้อกูลสังคมให้การ สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการปกครองการเอื้อเพื่อแบ่งปันประโยชน์แก่บุคคลอื่นเพื่อการสาธารณูปการ ท่านบริจาคทรัพย์ในการก่อสร้าง ซ่อมแซมเสนาสนะภายในวัดและวัดต่าง ๆ ที่ขอความอนุเคราะห์ ทั้งนี้ พระเทพปริยัติ ได้ยึดหลักธรรมต่าง ๆ ในการบริหารงานคณะสงฆ์ จึงทำให้งานเกิดผลสัมฤทธิ์ อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยภายนอกคือองค์กรคณะสงฆ์ ภาครัฐ และเอกชนที่ทำให้พระเทพปริยัติบริหารงานสำเร็จ พระเทพปริยัติ (สอาด ขนติโก) ได้บูรณปฏิสังขรณ์อาคารเสนาสนะในวัดต่าง ๆ ในวัดเจ็ดยอด พระ อารามหลวง ในฐานะเจ้าอาวาส และได้สร้างและบูรณปฏิสังขรณ์วัดในอำเภอกัลยาณิวัฒนา จำนวน 9 วัด ได้ตั้งวัดอย่างสมบูรณ์ ในฐานะรองเจ้าคณะจังหวัด รับผิดชอบในหน้าที่บริหารงานฝ่าย สาธารณูปการ ระดับจังหวัด ด้วยความสามารถและการทุ่มเทเพื่องานการสาธารณูปการจึงทำให้ พระเทพปริยัติ (สอาด ขนติโก) ประสบความสำเร็จได้อย่างงดงาม นอกจากปัจจัยภายในคือตัวท่านเอง ที่ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารงานแล้ว ยังต้องอาศัยปัจจัยภายนอกคือคณะสงฆ์

องค์กรหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนช่วยอีกแรงหนึ่งซึ่งสามารถผลักดันให้งานสาธารณูปการที่ท่านรับผิดชอบในหน้าที่ในฐานะรองเจ้าคณะจังหวัดในขณะนั้นประสบผลสำเร็จหรือสัมฤทธิ์ผลได้ในระดับหนึ่งเช่นกัน

6) คุณค่างานด้านสาธารณูปการของพระเทพปริยัติ

คุณค่าของงานด้านสาธารณูปการที่พระเดชพระคุณ พระเทพปริยัติ (สอาด ขนติโก) เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ได้บริหารในฐานะรองเจ้าคณะจังหวัดฝ่ายสาธารณูปการโดยเฉพาะ ในส่วนที่รับผิดชอบโดยตรงนั้นคือ การดูแลบริหารงานสาธารณูปการวัดทั้ง 9 วัด ในอำเภอภักดีวงษ์พัฒนาจนประสบความสำเร็จเป็นวัดครบตามจำนวนการปกครองทางคณะสงฆ์ นับเป็นผลงานที่พระเดชพระคุณได้ทำให้แก่คณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่สัมฤทธิ์ผลเป็นที่ประจักษ์ ดังนั้น งานสาธารณูปการจึงนับว่าเป็นงานที่มีคุณค่าทางศิลปะ วัฒนธรรม จารีต ประเพณี ทางพระพุทธศาสนาโดยแท้และนับเป็นผลงานที่โดดเด่นในการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระเดชพระคุณ พระเทพปริยัติ อีกรางวัลหนึ่งในบรรดางานกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน

ข้อเสนอแนะ

1) การบริหารงานคณะสงฆ์ตามภารกิจหลักทั้ง 6 ด้าน คือ การปกครอง การศาสนศึกษา การเผยแผ่ การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์ ในส่วนของวัดเจ้าอาวาสเป็นผู้บริหาร ในระดับจังหวัดมีคณะสงฆ์ระดับผู้บริหารระดับสูง คือ เจ้าคณะจังหวัดเป็นผู้บริหาร มอบหมายงานส่วนใดส่วนหนึ่งให้รองเจ้าคณะจังหวัดช่วยรับผิดชอบบริหาร ในงานวิจัยนี้พระเทพปริยัติ ขณะดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ ได้รับมอบหมายจากเจ้าคณะจังหวัดให้ดูแลรับผิดชอบงานด้านการสาธารณูปการ จึงทำให้งานการบริหารประสบความสำเร็จได้ระดับหนึ่ง

2) พระเทพปริยัติ (สอาด ขนติโก) เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ ได้บริหารงานการสาธารณูปการนอกจากตัวท่านเองที่ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารแล้ว ยังต้องอาศัยปัจจัยภายนอกคือขอความร่วมมือจากคณะสงฆ์ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน จึงทำให้งานบริหารของท่านสัมฤทธิ์ผลได้ ดังนั้น การที่จะบริหารงานการสาธารณูปการให้สำเร็จได้นั้นจำต้องอาศัยปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกช่วยด้วย

References

- กรมการศาสนา. (2550). **คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยการคณะสงฆ์และการพระศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2539). **การปกครองคณะสงฆ์ไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.

_____ . การปกครองคณะสงฆ์ไทย. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิกจำกัด.

2539.

แสวง อุดมศรี. (2530). การปกครองคณะสงฆ์ไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.